

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenčních schopností
ET-2020

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř. 17. listopadu 49

Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205

Šablona: III/2

Český jazyk, umění a kultura

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 20

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: **Česká moderna a dekadence**

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: čeština

Klíčová slova: literární moderna, „konec století“, „lart pour lart“, prokletí básníci, symbolismus, impresionismus, civilismus, dekadence

Cílová skupina: žák 2. ročník

Stupeň a typ vzdělání: 2. ročník, střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže na základě power-pointové prezentace přiblížit historicko-spoločenské okolnosti a časovou dataci období umělecké moderny a situaci v české literatuře na konci 19. století. Na základě dříve získaných znalostí rozumí pojmu *dekadence* a *moderna*. Přiřadí autory k jednotlivým literárním směrům. Uvede příklady architektonických památek.

Metodický list/anotace

S pomocí prezentace vysvětlí vyučující žákům specifika českého vývoje v literatuře konce 19. století a přelomu 19./ 20. století. Žák se seznámí s literárními směry v české literatuře konce 19. století, s manifestem České moderny a s hlavními autory. Vyučující uvede žákům jména českých umělců a příklady secesní architektury, jako samostatný úkol si mohou žáci vyhledat další příklady uměleckých památek (vyhledávání informací, práce se zdroji). DUM 20 může navázat na DUM č. 18, který se podrobněji zabývá českým uměním v době secese.

V následujících hodinách literatury vyučující procvičí učivo rozbořem literárních textů při práci s čítankou.

Vytvořeno: 06.03.2013

Literární moderna česká - charakteristika

Odrاز společensko-historického vývoje na konci 19. století:

- prohlubující se sociální rozdíly
- dekadentní nálady, životní skepse
- anarchistické tendence
- roste národní odpor vůči centrální moci z Vídně
- vliv světového umění a literatury
- odklon od **realismu a naturalismu**

Umělecké směry

Impresionismus

výtvarné umění: Ant. Slavíček (Českomoravská vrchovina)

hudba: Leoš Janáček, Josef Suk

Symbolismus

výtvarné umění: Jan Preisler

sochařství: Fr. Bílek (vliv katolického mysticismu)

Secese:

Výtvarné umění, grafika: Alfons Mucha, Max Švabinský

Architektura:

Obecní dům v Praze, vila Primavesi v Olomouci, Hlavní nádraží v Praze, Národní dům v Prostějově

Dělení české literatury na konci 19. století

Česká moderna a katolická moderna

Dekadence

Realismus a naturalismus

Literární moderna

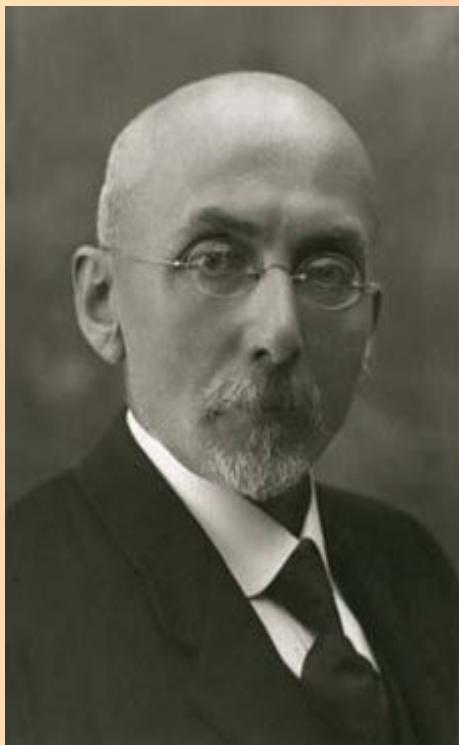
1895 časopis Rozhledy – manifest České moderny

- požadavek tvůrčí individuality
- kritika lumírovců (epigonství)
- kritika sociálních a majetkových rozdílů
- volnost slova a myšlenek
- kritika je tvůrčí činnost
- generační spory
- umělecké směry a tendence v literatuře
90. let

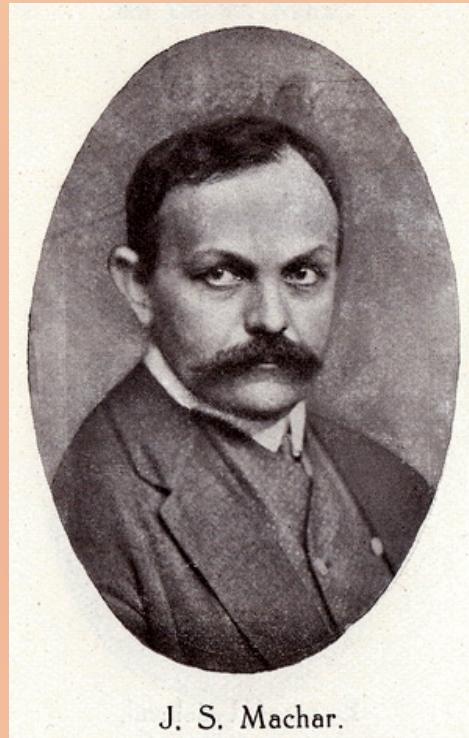
Literární moderna - autoři

Signatáři manifestu (převažující směr v tvorbě):

- **Otokar Březina** (symbolismus)
- **Antonín Sova** (impresionismus)
- **Josef Svatopluk Machar** (realismus, moderní v názorech)
- **Vilém Mrštík** (impresionismus, naturalismus)
- **Josef Karel Šlejhar** (naturalismus)
- **František Xaver Šalda** (literární kritika)

Obrázek č. 1
Otokar Březina

J. S. Machar.

Obrázek č. 2
J. S. Machar,
1923

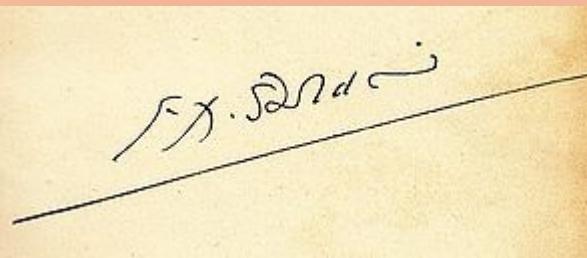
Obrázek č. 3
Antonín Sova jako
maturant píseckého
gymnázia

Obrázek č. 4
Vilém Mrštík,
1897

Obrázek č. 5
F. X. Šalda

Obrázek č. 6
podpis FXŠ

Obrázek č. 7
J.K. Šlejhar jako student

Česká dekadence

Časopis Moderní revue (1894 – 1925)

- kritika maloměšťáctví a konvencí
- dekadentní motivy a symbolismus

Autoři:

- **Arnošt Procházka** (poezie, vydavatel časopisu)
- **Jiří Karásek ze Lvovic** (kult smrti, vášně, erotika)
- **Karel Hlaváček** (hudebnost verše, smutek, melancholie, motivy hudebních nástrojů; portréty, kresby)

Obrázek č. 8
Jiří Karásek ze Lvovic,
1930

Z Gellnerových karikatur: Arnošt Procházka a Viktor Dyk

Obrázek č. 9
Arnošt Procházka
(vlevo)
A Viktor Dyk na
karikatuře Fr. Gellnera

Obrázek č. 10
Karel Hlaváček, 1895

Odkazy:

Použitá literatura:

PROKOP, Vladimír. *Přehled světové literatury: pro výuku na středních školách*. 1. vyd. Sokolov: O.K. - Soft, 2004.

POLÁŠKOVÁ, Taťána, Dagmar MILOTOVÁ a Zuzana DVOŘÁKOVÁ. *Literatura: přehled středoškolského učiva*. 2. vyd. Třebíč: Petra Velanová, 2006, 207 s. Maturita. ISBN 80-902-5716-X.

Obrázek č. 1

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brezina_Otokar.jpg

Obrázek č. 2

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:MacharJS_1923.jpg

Obrázek č. 3

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sova_portret01.jpg

Odkazy:

Seznam obrázků:

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 4

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vilem_Mrstik_1897.png

Obrázek č. 5

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Salda.jpg>

Obrázek č. 6

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:F._X._%C5%A0alda,_signature.jpg

Obrázek č. 7

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Josef_Karel_Slejhar_student.jpg

Obrázek č. 8

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/Soubor:Jiri_Karasek_ze_Lovic_1930.jpg

Obrázek č. 9

GELLNER, František. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Prochazka_Dyk_by_Gellner.jpg

Obrázek č. 10

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 06.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karel_Hlavacek_1895.jpg